

results while choosing the methods and tools of retail trade turnover regulation by state authorities. However, this subject is closely linked with the improvement of regulatory measures in the area of retail turnover and requires further research in this area.

Keywords: internal market, retail turnover, trading company, import dependence, trading conditions, competitiveness, devaluation, foreign trade balance.

Одержано 10.09.2016 р.

УДК 658:330.322

Феср Оксана Валеріївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
та управління економічними процесами,
Мукачівський державний університет

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено, що інтенсивний розвиток економіки може бути досягнуто за рахунок залучення і ефективного використання інвестиційних ресурсів. Основними вимогами сьогодення, що висуваються перед державою в процесі інтеграції до світового економічного простору, є формування механізму інвестиційної діяльності, важливою складовою якого є механізм інвестиційного забезпечення. Метою статті є визначення рівня достатності інвестицій та аналіз інвестиційного забезпечення українських підприємств. У статті використовувались такі методи наукового дослідження: ретроспективний, групування та узагальнення, статистичний, синтезу та порівняння. Теоретичну і методологічну основу наукового пошуку складають праці вітчизняних вчених з питань інвестиційного забезпечення, а також статистичні дані. Встановлено, що інвестиційне забезпечення підприємства – це процес акумулювання необхідного обсягу інвестиційних ресурсів шляхом реалізації відповідної інвестиційної політики. Розкрито основні складові механізму інвестиційного забезпечення. Державна інвестиційна політика як складова економічної політики країни – механізм впливу через інструменти податкової, грошово-кредитної, амортизаційної, науково-технічної політики на суб'єкти підприємництва. На основі проведеного розрахунку показника рівня достатності інвестицій встановлено, що в досліджуваному періоді рівень достатності менший порогового значення, що свідчить про дефіцит інвестиційних коштів. На основі аналізу статистичних даних обсягу капітальних інвестицій встановлене їх зменшення. Встановлено, що власних коштів і кредитів банків не є достатньо для того, щоб забезпечити інтенсивний розвиток економіки. Виявлено нерівномірний розподіл інвестицій за видами економічної діяльності, що також гальмує структурні перетворення. Визначено, що потенційними джерелами інвестиційних ресурсів мають стати кошти іноземних інвесторів та заощадження населення. Наукова новизна дослідження полягає у формуванні власного визначення поняття інвестиційна політика підприємства – це інвестиційна діяльність підприємства, спрямована на комплексне перетворення виробничо-господарської та управлінської діяльності. Тема інвестиційного забезпечення є багатогранною, дискусійною та невичерпною, актуальним є проведення подальшого дослідження з даної проблематики.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення, державна інвестиційна політика, інвестиційна політика підприємства, інтенсивний розвиток економіки.

ВСТУП

Постановка проблеми. Розвиток українських підприємств відбувається в складних внутрішніх і зовнішніх умовах. З однієї сторони, порушення територіальної цілісності, втрата контролю над частиною промислового комплексу (потенціалу) країни, переважання сировинної складової у виробництві і експорті відповідно, використання фізично і морально застарілого обладнання, низький рівень освоєння інновацій з іншої – глобалізаційні

процеси, які змушують змінювати суб'єкти господарювання принципи і завдання ведення бізнесу, щоб бути конкурентними на зовнішніх ринках. Все це вимагає пошуку нових підходів ведення господарської діяльності і ще більше актуалізує необхідність мобілізації і використання інвестиційних ресурсів, які в кінцевому результаті забезпечили і прискорили економічний розвиток вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційної діяльності і інвестиційної активності розкрито в працях І. Бланка,

А. Гальчинського, В. Гейця, Й. Петровича, Т. Процик, Л. Федулової, О. Щербань. Окремі аспекти інвестиційного забезпечення досліджували А. Бутенко, Д. Ванькович, С. Захарін, О. Ємельянов, І. Манасенко, Ю. Капітанець, О. Охріменко, Т. Товт, Я. Шевцов, О.М. Ястремська. Аналіз наявних досліджень дає можливість стверджувати про актуальність даної проблеми, а тому потребує подальшого розгляду.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є визначення рівня достатності інвестицій та аналіз інвестиційного забезпечення українських підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічний розвиток вітчизняних підприємств можливо забезпечити за рахунок залучення і ефективного використання інвестиційних ресурсів. Попит на інвестиції завжди переважає пропозицію, що зумовлює учасників господарської системи конкурувати за володіння даним видом ресурсу. Це відбувається шляхом формування і пропонування відповідного механізму інвестиційної діяльності, важливою складовою якого є механізм інвестиційного забезпечення.

Функціями механізму інвестиційного забезпечення є:

- пошук та залучення джерел інвестування;
- виявлення інноваційного потенціалу, що базується на інноваційній політиці підприємства та спрямований на виконання проєктів;
- виявлення та покращення середовища реалізації інвестиційної політики;
- забезпечення органічної єдності та логічності вкладення інвестицій в кожен зі стадій реалізації проєкту;
- проведення поточного контролю та оперативного планування інвестиційних ресурсів.

Формами його реалізації є самоінвестування, кредитування, державне інвестування, венчурне інвестування, гранти.

Інвестиційне забезпечення підприємства розглядаємо як процес акумулювання необхідного обсягу інвестиційних ресурсів шляхом реалізації відповідної інвестиційної політики.

Інвестиційна політика підприємства – це здійснення інвестиційної діяльності підприємства, спрямованої на комплексне перетворення виробничо-господарської та управлінської діяльності.

Інвестиційна політика підприємства формується під впливом державної інвестиційної політики – системи заходів, що визначають обсяг, структуру та основні напрями усіх вкладень інвестиційних ресурсів різної форми (фізичних, фінансових, матеріальних, нематеріальних, інтелектуальних) для забезпечення високих темпів розвитку економіки через концентрацію інвестицій на тих інвестиційних проєктах, від яких залежать досягнення високих темпів розвитку виробництва, збалансованість та ефективність економіки, одержання максимального приросту продукції і доходу на одиницю витрат, а також для створення в країні соціального середовища,

яке відповідає вимогам суспільства щодо необхідної якості життя, належного рівня задоволення соціальних стандартів з урахуванням потреб майбутніх поколінь [3]. Ми розглядаємо державну інвестиційну політику як складову економічної політики країни – тобто механізм впливу через інструменти податкової, грошово-кредитної, амортизаційної, науково-технічної політики на суб'єкти підприємництва.

Мета державної політики полягає в забезпеченні інтенсивного розвитку економіки країни через формування адекватних умов – інвестиційно привабливого бізнес-середовища для здійснення інвестиційної діяльності.

Інтенсивний розвиток економіки передбачає зростання за таких умов:

- впровадження результатів науково-технічного прогресу;
- більш ефективне використання ресурсів;
- підвищення продуктивності праці.

В сучасних умовах досягти це можливо за рахунок забезпечення достатнім обсягом інвестицій. Рівень достатності інвестицій для забезпечення економічного розвитку визначається дотриманням норми інвестування по відношенню до ВВП, задовільне значення якого має становити 25% [10]. Згідно проведених нами розрахунків за 2013-2016 рр. рівень інвестування української економіки є меншим визначеного значення і складає у 2013 р. – 18,4%, 2014 р. – 14%, 2015 р. – 13,8 %, 2016 р. – 12,2 % до ВВП [1, 7-9]. Це вказує на значний дефіцит інвестиційних ресурсів, що можна трактувати як відсутність зацікавленості інвесторів вкладати кошти в українську економіку.

Розглянемо інвестиційну активність українських підприємств (табл. 1).

Протягом аналізованого періоду (2013-2016 рр.) інвестиційна активність характеризується такими показниками. У 2015 році обсяг капітальних інвестицій в порівнянні з 2013 рр. зріс на 9,3%. За видами активів найбільше інвестовано у матеріальні активи: 2013 р. – 95,8%, 2014 р. – 96,6%, 2015 р. – 93,2%, 2016 р. – 96,2% від загального обсягу. Основним джерелом інвестування залишаються власні кошти підприємств і організацій (2013 р. – 63,8%, 2014 р. – 71,5%, 2015 р. – 67,5%, 2016 р. – 72,2% від загального обсягу). Кредити банків та інших позик у 2013 р. – 13,9%, 2014 р. – 10%, 2015 р. – 7,6%, 2016 р. – 8%. Частка коштів іноземних інвесторів становить 2013 р. – 1,8%, 2014 р. – 2,6%, 2015 р. – 3,0%, 2016 р. – 3,7% від загального обсягу. Співвідношення капітальних інвестицій у матеріальні і нематеріальні активи складає у 2013 р. – 96%:4%, 2014 р. – 96,6%:3,3%, 2015 р. – 93%:7%, 2016 р. – 96,2%:3,7%.

Інформацію щодо розподілу капітальних інвестицій за видами економічної діяльності узагальнено в табл. 2.

Протягом досліджуваного періоду 2013-2016 рр. найбільше коштів було спрямовано у діяльність промислових підприємств та будівництво. Збільшилися обсяги вкладень у оптову і роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, сільське, лісове та рибне господарства,

операції з нерухомим майном, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування. Найменше коштів за аналізований період спрямовано в освіту, на охорону здоров'я та надання соціальної

допомоги, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, фінансову та страхову діяльність, професійна, наукова та технічна діяльність.

Таблиця 1

Капітальні інвестиції в Україні за 2013-2016 рр., млн. грн.

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Січень-червень 2016 р.
Капітальні інвестиції всього	249873,4	219419,9	273116,4	119842,8
Капітальні інвестиції у матеріальні активи	239393,6	212035,1	254730,9	115379,7
Капітальні інвестиції у нематеріальні активи	10479,8	7384,8	18385,5	4463,1
Капітальні інвестиції за джерелами фінансування				
Кошти державного бюджету	6174,9	2738,7	6919,5	871,2
Кошти місцевих бюджетів	6796,8	5918,2	14260,0	3790,1
Власні кошти підприємств та організацій	165786,7	154629,5	184351,3	86491,1
Кредити банків та інших позик	34734,7	21739,3	20740,1	9763,1
Кошти іноземних інвесторів	4271,3	5639,8	8185,4	4394,7
Кошти населення на будівництво житла	24072,3	22064,2	31985,4	12026,1
Інші джерела фінансування	8036,7	8036,7	8036,7	2506,5

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [7-9]

Можливо в цій ситуації необхідно активізувати залучення інших джерел, окрім власних коштів і кредитів банків, оскільки останні вони не в змозі забезпечити інтенсивний розвиток економіки. Необхідно більше приділити увагу коштам іноземних

інвесторів та заощадженням населення.

Що стосується іноземних інвестицій, то питання їх залучення є проблематичним, оскільки за досліджуваній період спостерігається їх зменшення (табл. 3).

Таблиця 2

Розподіл капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за 2013-2016 рр., %

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Січень-червень 2016 р.
Капітальні інвестиції, всього	100	100	100	100
Промисловість	39,5	39,3	32,1	33,4
Будівництво	17,3	16,5	15,9	13,7
Оптова і роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	8,4	9,4	7,6	10,0
Сільське, лісове та рибне господарства	7,1	8,6	11	14,5
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7,0	7,1	6,8	6,8
Операції з нерухомим майном	5,2	5,1	4,3	6,7
Інформація та телекомунікації	3,7	3,7	8,4	4,8
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	2,9	2,6	5,1	2,3
Фінансова та страхова діяльність	2,5	2,8	2,4	2,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,6	1,6	2,4	2,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,4	1,3	1,5	1,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1,0	0,2	0,4	0,2
Тимчасове розміщення і організація харчування	0,9	0,7	0,5	0,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,8	0,6	0,9	0,7
Освіта	0,4	0,4	0,6	0,4
Надання інших видів послуг	0,1	0,1	0,1	0,1

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [7-9]

За аналізований період відбулося суттєве зменшення обсягу інвестованих коштів іноземними інвесторами в економіку України. Розподіл залучених коштів за видами діяльності не залишається незмінним. Іноземні інвестиції спрямовано у промисловість, фінансову і страхову діяльність, оптову і роздрібну торгівлю. Основним країнами-інвесторами є Кіпр – 27,1% від загального обсягу, Нідерланди – 12,9%, Австрія – 5,5%, Велика Британія – 4,3%, інші країни – 29,9%.

Оскільки обмежена кількість іноземних інвесторів спрямовує свої кошти в економіку України, влада на всіх рівнях повинна докласти зусиль і створити умови, які здатні забезпечити притік іноземних інвестицій, що забезпечить виграш всім учасникам інвестиційного процесу.

Окрім цього потрібно активно залучати в інвестиційний процес населення заощадження населення. На формування заощаджень впливають економічні і неекономічні фактори. До економічних факторів належить рівень доходів домогосподарства, наявність у них товарів тривалого користування та мотиви заощаджень. До психологічних та соціальних факторів – схильність членів домогосподарства до заощадження та до ризику, рівень довіри до держави та фінансових інститутів, досвід фінансової поведінки у минулому та його суб'єктивна оцінка, оцінка поточної ситуації в країні та її перспектив, знання основних фінансових інструментів та поінформованість про можливість вкладення коштів, інформаційні джерела, що використовуються при прийнятті рішень [2, С. 229-230].

Таблиця 3

Прямі іноземні інвестиції в економіку України за 2013-2016 рр.

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Січень-червень 2016 р.
Прямі іноземні інвестиції, всього, млн. дол. США	57056,4	45744,8	43371,4	52665,9
Прямі іноземні інвестиції, на одну особу, дол. США	1246,1	1327,8	1068,0	1049,6
Прямі іноземні інвестиції за видами економічної діяльності, %				
Промисловість	31	32,3	30,6	29,6
Фінансова та страхова діяльність	26,4	25,1	27,3	29,4
Оптова і роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	13	13,1	13	12,3
Операції з нерухомим майном	7,5	8,3	8	8,7
Інформація та телекомунікації	3,6	4,0	5,3	5,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	5,9	6,2	5,0	5,0
Інші види економічної діяльності	12,6	11	10	10

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [4-6]

Тому, окрім формування сприятливих умов для іноземного капіталу, держава повинна створити такі умови для населення, щоб заощаджені кошти, які є в їх розпорядженні були перетворені в ефективне джерело інвестиційних ресурсів.

Залучені і використані інвестиційні ресурси в результаті здійснення ефективної управлінської діяльності зможуть забезпечити досягнення ефекту, під яким ми розуміємо результат від здійснених конкретних дій.

Відповідно результатом вкладення інвестицій у вітчизняні підприємства може стати досягнення вище економічного, соціального, інноваційного, екологічного ефектів. Економічний ефект від інвестицій відображається у результативності економічної діяльності підприємства, а саме максимізації прибутку при мінімізації витрат. Соціальний ефект полягає у зростанні чисельності персоналу, підвищенні ефективності виробництва, зростанні заробітної плати, розбудові та модернізації інфраструктури, забезпеченні фізіологічних, духовних та соціальних потреб, підвищенні якості та рівня життя працівників тощо. Інноваційний ефект проявляється у поширенні інновацій на підприємстві, заміні

застарілого та зношеного обладнання, виготовлення конкурентоспроможної продукції з інноваційним наповненням, завоювання внутрішнього та зовнішнього ринків. Екологічний ефект може виявлятися у зменшенні кількості викидів та відходів небезпечних речовин у навколишнє середовище, використання енергозберігаючих технологій в процесі виробництва, підвищення екологічності виготовлюваної продукції та інше.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що проблема інвестиційного забезпечення є багатогранною, дискусійною та невичерпною. Саме з огляду на це слід відзначити необхідність детальнішого висвітлення в економічних дослідженнях питань, пов'язаних з інвестиційним забезпеченням. Вирішення поставленого завдання дозволить доопрацювати, сформулювати та вдосконалити теоретико-методологічні і методико-прикладні положення з досліджуваної проблематики.

Оскільки тема інвестиційного забезпечення є актуальним є проведення подальшого дослідження з багатогранною, дискусійною та невичерпною, даної проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/nac_r.htm.
2. Ватаманюк О. З. Заощадження в економіці України: макроекономічний аналіз: [монографія] / О. З. Ватаманюк. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. – 536 с.
3. Гриценко Л. Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання [Електронний ресурс] / Л. Л. Гриценко. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/15.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/15.pdf).
4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – 2014. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ10_u.htm.
5. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – 2015. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ10_u.htm.
6. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – 2016. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ10_u.htm.
7. Капітальні інвестиції в Україні [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – 2014. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/06/Arch_ki_bl.htm.
8. Капітальні інвестиції в Україні [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – 2015. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/06/Arch_ki_bl.htm.
9. Капітальні інвестиції в Україні [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: Держстат. України. – 2016. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/06/Arch_ki_bl.htm.
10. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К.: НІСД, 2012. – 368 с.

Феєр Оксана Валерьевна

ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье определено, что интенсивное развитие экономики может быть достигнуто за счет привлечения и эффективного использования инвестиционных ресурсов. Основными требованиями сегодняшнего дня, выдвигаемыми перед государством, в процессе интеграции в мировое экономическое пространство, является формирование механизма инвестиционной деятельности, важной составляющей которого является механизм инвестиционного обеспечения. Целью статьи является определение уровня достаточности инвестиций и анализ инвестиционного обеспечения украинских предприятий. В статье использовались такие методы научного исследования: ретроспективный, группировки и обобщения, статистический, синтеза и сравнения. Теоретическую и методологическую основу научного поиска составляют труды отечественных ученых по вопросам инвестиционного обеспечения, а также статистические данные. Установлено, что инвестиционное обеспечение предприятия – это процесс аккумулирования необходимого объема инвестиционных ресурсов путем реализации соответствующей инвестиционной политики. Раскрыты основные составляющие механизма инвестиционного обеспечения. Государственная инвестиционная политика как составная экономической политики страны – механизм влияния через инструменты налоговой, денежно-кредитной, амортизационной, научно-технической политики на субъекты предпринимательства. На основе проведенного расчета показателя уровня достаточности инвестиций установлено, что в исследуемом периоде уровень достаточности меньше порогового значения, что свидетельствует о дефиците инвестиционных средств. На основе анализа статистических данных объема капитальных инвестиций установлено их уменьшение. Установлено, что собственных средств и кредитов банков не достаточно для того, чтобы обеспечить интенсивное развитие экономики. Выявлено неравномерное распределение инвестиций по видам экономической деятельности, что также тормозит структурные преобразования. Определено, что потенциальными источниками инвестиционных ресурсов должны стать средства иностранных инвесторов и сбережения населения. Научная новизна исследования заключается в формировании собственного определения понятия инвестиционная политика предприятия – это инвестиционная деятельность предприятия, направленная на комплексное преобразование производственно-хозяйственной и управленческой деятельности. Тема инвестиционного обеспечения многогранна, дискуссионна и неисчерпаема, актуальным является проведение дальнейшего исследования по данной проблематике.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное обеспечение, государственная инвестиционная политика, инвестиционная политика предприятия, интенсивное развитие экономики.

Feyer Oksana V.

THE INVESTMENT SUPPORT OF NATIONAL ENTERPRISES

It has been stipulated in the article that the intensive development of the economy can be achieved by attracting investment and efficient use of resources. The main requirements of today put forward to the government in the process of integration into the world economic space is the formation of mechanism of investment, which is an important part of the mechanism of investment support. The aim of the article is to determine adequacy of investment analysis and investment support of Ukrainian enterprises. The methods of scientific research have been used in the article: a retrospective, grouping and summarizing, statistical, synthesis and comparison. Theoretical and methodological basis of scientific research constitute the works of Ukrainian scientists on investment support and statistics. It has been established that the investment support of the company is the process of accumulating the required amount of investment resources by implementing appropriate investment policies. The basic components of the mechanism of investment support has been disclosed. State investment policy as part of economic policy is the mechanism of influence through tax, monetary, depreciation instruments, science and technology policy on business entities. Based on calculating the rate of investment sufficiency it has been found that in the studied period sufficiency level is less than the threshold value, which indicates the shortage of investment funds. Based on the analysis of statistical data volume of capital investment has been determined as reduced. It has been found that own funds and bank loans are not enough to provide intensive economic development. Uneven distribution of investments by economic activity has been revealed that also inhibits structural transformation. It has been determined that potential sources of investment resources should be foreign investors and savings. The scientific novelty of the research is to create its own definition of investment policy of the company - the investment activities of the company aiming to complete the transformation of industrial, economic and administrative activity. The theme of investment security is multi-faceted, controversial and inexhaustible; further research on this subject is urgent.

Key words: investments, investment support, public investment policy, investment policy of enterprises, intense economic development.

Одержано 15.09.2016 р.